

De economen doen het verkeerd

Auteur(s):

Pelle, E.S.

Verschenen in:

ESB, 82e jaargang, nr. 4098, pagina 221, 19 maart 1997

Rubriek:

Redactioneel

Trefwoord(en):

economie-beoefening

Is economie nog economie, of is het een bijzondere toepassing van wiskunde geworden? Eerder constateerden Van Dalen en Klamer met schrik dat promovendi kennis van de wiskunde belangrijker vinden dan kennis van de economie¹, en nu komt Deirdre, voorheen Donald, McCloskey met een boek vol kritiek op de werkwijze van economen². *De zondeval der economen* is een uitwerking van haar oratie vorig jaar aan de Erasmus Universiteit: onder invloed van drie nobelprijswinnaars heeft de economie zich na de tweede wereldoorlog in een geheel verkeerde richting ontwikkeld. Uit analyse van drie 'zonden' blijkt dat de methoden verkeerd zijn, en er niets gered of bewaard kan worden. We moeten helemaal opnieuw beginnen.

De eerste zonde, toegeschreven aan Klein, betreft de betekenis van statistische significantie. Als economen de invloed van een aantal variabelen (bijv. minimumloon, sociale zekerheid en opleidingsniveau) op de werkloosheid onderzoeken, dan wordt vaak geconcludeerd dat de variabelen die in een regressie 'significant' blijken, ook de variabelen zijn die ertoe doen. Maar statistische significantie zegt slechts dat we met een bepaalde zekerheid, 90, 95 of 99%, weten of het verband waar de gebruikte data op wijzen in de werkelijkheid niet gelijk is aan nul. Significantie zegt iets over de scherpte van de meting, maar niets over de betekenis van de resultaten. Toch vond McCloskey dat in 70% van de hoofdartikelen in de *American Economic Review* de (economische) conclusie geheel gebaseerd is op de statistische significantie (blz. 48).

De tweede zonde is terug te voeren op Samuelson. Hij cultiveerde de methode om economische problemen te vertalen in modelmatige, wiskundige problemen. De eigenschap van modellen is dat als de veronderstellingen gemaakt zijn, de uitkomst met wiskundige logica vastligt. En omgekeerd: iedere uitkomst kan bereikt worden, als men maar bepaalde uitgangspunten kiest. Veel economisch onderzoek bestaat nu uit het maken van modellen of lichte aanpassingen aan modellen, om te tonen dat bij verschillende veronderstellingen verschillende uitkomsten worden bereikt. Zinloos, volgens McCloskey, om hier energie aan te besteden zolang je niet weet welke veronderstellingen de geldige zijn.

Als de model-uitkomsten zo irrelevant zijn, noopt dat tot voorzichtigheid bij het gebruik ervan. Maar dat doen economen niet: de derde zonde is die van het geloof in de maakbare samenleving. Het geloof van Tinbergen in de voorspelbaarheid van economische verbanden, zodat de overheid bij beleidsmaatregelen van te voren kan weten wat de effecten zijn, en ze in kan zetten om gewenste uitkomsten te bereiken. Het argument van McCloskey is hier een bewijs uit het ongerijmde: als economen zo goed voorspellen, zouden ze ongelofelijk rijk kunnen worden en dat zijn ze niet.

Treurig concludeert zij vervolgens dat de drie behandelde zonden uit de jaren dertig voortkomen uit de ambitie om de maatschappij te mechaniseren, en dat dit geen werkbare ambitie is gebleken. Met name het geloof in de maakbare samenleving roept bij de Chicago-econome ook ethische bezwaren op, tegen de 'sociale technocratie' waarin de vrijheid van het individu niet centraal staat. De drie punten van kritiek bij elkaar maken volgens McCloskey dat de economie-beoefening sinds de tweede wereldoorlog niet meer dan een (nutteloos) spelletje is.

Dat de drie zonden een zonde zijn, valt moeilijk te bestrijden. Maar om te concluderen dat de economie van na de tweede wereldoorlog geheel verkeerd is geweest, moet ook de vraag beantwoord worden in hoeverre economen zich er aan bezondigen. Bij het eerste punt van kritiek, het verkeerd gebruiken van statistische significantie, heeft McCloskey dat zelf onderzocht. Bij de tweede zonde, verkeerd gebruik van modellen, is het moeilijker te bepalen hoe 'schuldig' de economen precies zijn. Een wetenschap zal niet gauw zonder modellen kunnen, om de werkelijkheid te abstraheren en zo verbanden scherper te zien. Het gaat mis als het gebruik ervan ontaardt in 'modelleren om het modelleren', als er meer aandacht is voor de uitkomst van het model dan voor de toepasbaarheid. In economisch onderzoek komen beide manieren van modelgebruik voor. Het derde punt, dat economen zich bezondigen aan het geloof in de maakbare samenleving, is niet overtuigend. Het geloof in de volledig maakbare samenleving is een sekte geworden, waar nog maar weinig mensen zich toe bekennen. Dat geldt voor de architectuur, waar nu anders gebouwd wordt dan vlak na de oorlog (McCloskey geeft zelf het voorbeeld van Rotterdam) net zo goed als voor de economie.

Dat maakt dat er op de donderpreek meerdere reacties mogelijk zijn. Zij die de 'moderne economie' in ere willen laten, kunnen betogen dat McCloskey economen op de brandstapel legt met onvoldoende bewijs. Zij die weinig ophebben met economie, kunnen met dit boek in de hand pleiten voor afschaffing, of op z'n minst een radicaal andere aanpak. Anderen kunnen kritischer worden bij het gebruik van significantie-toetsen en modeluitkomsten. Want dat het allemaal verkeerd is wat economen doen, dat is wat overdreven. Maar iets van de hier aan de kaak gestelde zonden is wel herkenbaar

1 H.P. van Dalen en A. Klammer, *Telgen van Tinbergen*, Balans, 1996, blz. 272.

2 D. McCloskey, *De zondeval der economen* (vertaling van *The vices of economists; the virtues of the bourgeoisie*, door H. van Dalen), Amsterdam University Press, 140 blz., f. 29,50.

Copyright © 1997 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)